SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVIII. No. 193. JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, OCTOBER 9, 1991. CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 9-го ЖОВТНЯ 1991 Ч. 193. РІК XCVIII.

НА СХОДІ ТА ПІВДНІ УКРАЇНИ ДОМІНУЮТЬ ПАРТОКРАТИ

Херсон (УНІАР). — Тут на майдані героїв Сталінграду народний депутат Верховної Ради України, кандидат на посаду президента України Левко Лук'яненко зустрівся з мешканцями міста, які прийшли на майдан з синьо-жовтими прапорами і різноманітними гаслами, в яких вимагається резиґнації депутата Верховної Ради України від Херсону Анатолія Кас'яненка і голови Херсонської Обласної Ради Михайла Кушніренка, а також перевиборів цілої ради.

Л. Лук'яненко зазначив, що проголошення Акту про державну незалежність України ще не означає повної перемоги демократії, на жаль на керівних становищах у східніх і південних областях України перебувають партійні функціонери. Кореспондент УНІАР Ігор Столяров запитав у голови Української Республіканської Партії як він оцінює ситуацію, що склалася на Херсонщині? „Вкрай хвилюють мене спроби відродити на Херсонщині партократичні антидемократичні сили, це стало відчутно особливо після візити Леоніда Кравчука на Херсонщину. Особливо непокоять випадки шкідництва — підпалення стирт, знищення зерна, що мають місце на півдні України. Обурюють факти, що свідчать про намагання партократії за допомогою своїх підлабузників дезорганізувати мітинги національно-демократичних організацій. Але водночас я дуже радий бачити, що широкі кола відображують розуміння необхідности побудови української самостійної соборної держави", — так визначив соціально-політичну ситуацію на Херсонщині Л. Лук'яненко.

Відбувся з'їзд закарпатських українців

Чикаґо (КоЗІ). — На протязі двох днів нараджувалися вихідці із Закарпаття 28-29-го вересня на оселі „Верховина" в Ґлен Спей, Н. Й. Вже напередодні зустрічі з'їжджалися закарпатці з різних кінців ЗСА і Канади. Вечером проведено товариську зустріч, на якій учасники міжнародної наукової конференції в Ужгороді, що відбулася при кінці серпня цього року, поділилися своїми враженнями і спостереженнями.

В суботу, 28-го вересня, зареєструвалося на з'їзд 46 учасників, з яких деякі прибули з віддалених місцевостей, з Аризони, Вінніпеґу, Міннеаполісу та Фльориди. По одному учасникові прибуло з Німеччини та Словаччини (Пряшівщини), а двоє з України. Було також кілька гостей.

З'їздом керувала обрана Президія, до якої входили: проф. Михайло Пап (Клівленд) — голова, проф. Йосип Сірка (Зінґен, Німеччина), о. проф. О. Баран (Вінніпеґ) — містоголови та секретарі — З. Данилюк — Ґренджа — Донська (Міннеаполіс) та І. Черешня (**Коламбус**, Огайо).

З'їзд заслухав докладний протокол секретаря Василини Копинець з минулорічного з'їзду в Кейн, Па., та обговорено обширний звіт голови комісії д-р Василя Маркуся. Комісія видала дев'ять чисел „Інформаційного Листка", три брошури, брала участь в організації ряду земляцьких імпрез, серед яких найважливішою була наукова конференція в Ужгороді і зв'язана з нею зустріч понад 20 діяспорних закарпатців з представниками українсько-руського етносу в Югославії, Румунії, Чехо-Словаччині і місцевими українськими діячами на Закарпатті.

Звідомлення про ці зустрічі продовжувалися на протязі першої часитини з'їзду, з якими виступили д-р І. Фізер, д-р Ю. і М. Химинець, д-р О. Данко, Ю. Костюк, М. Копинець, О. Палаташ та інші.

Статутова комісія запропонувала правильник КоЗІ, який прийнято при незначних доповненнях. Резолюційна комісія представила проєкт листа до голови Президії Верховної Ради України Л. Кравчука у справі Закарпаття. Окрема делеґація від з'їзду вечером того ж дня взяла участь у зустрічі-бенкеті в Ню Йорку та вручила цей документ голові українського парляменту.

Номінаційна комісія запропонувала поширений

(Закінчення на стор. 3)

П'ЯТЬ РЕСПУБЛІК ВІДКИДАЮТЬ НОВИЙ СОЮЗ

Київ (ПБ УНС, Р.Р.). — Тут у п'ятницю, 4-го жовтня, українське радіо у своєму ранковому пересиланні оприлюднило заяву Росії, України, Білорусії, Казахстану та Узбекистану про намірі підписати 15-го жовтня окремий економічний договір.

У Казахстані протягом двох днів перебувала українська делеґація на чолі зі заступником голови Верховної Ради України Володимиром Гриньовим і головою Кабінету Міністрів Вітольдом Фокіним. Разом з уповноваженими представниками інших 12-ти республік члени української делеґації взяли участь у спільній нараді з метою створення міжреспубліканської економічної співдружності. Учасники наради випрацювали ряд документів.

Однак, як повідомила пресова служба прем'єр-міністра України, у деяких центральних засобах масової інформації, зокрема в газеті „Правда", було викривлено суть заяви, що її підписали керівники п'яти суверенних республік.

У заяві сказано, що поміж учасниками наради виявилися значні розбіжності у підході до їхньої співпраці. Ці розбіжності відсували підписання загальносоюзного договору з приводу економічної взаємодії республік на невизначений час. Та відсутність координації економічних інтересів поміж суверенними державами, які виникли на території колишнього СССР може лише дуже пошкодити цим країнам.

Щоб приспішити подолання тяжкої економічної кризи, уряди п'ятьох згаданих республік домовилися про створення свого окремого координаційного органу. Вони запрошують інші суверенні республіки, для яких близьке їхнє економічне становище, приєднатися до їхньої співдружности. Заява кладе край надіям зберегти СССР, якщо не в адміністративно-політичній, то хоч у формі економічних взаємовідносин між суверенними республіками.

Коментатори дебатують над питанням про те, чим мають займатися центральні органи, які продовжує створювати Міхаїл Ґорбачов.

Створюють атмосферу страху в СССР

Москва. — Тут появився довірочний документ, який нібито невідомо яким шляхом попав в руки членів Верховної Ради СССР і викликав чималу сенсацію в самій імперії і поза її кордонами.

Контроверсійними, — каже кореспондент газети „Ню Йорк Таймс" Сердж Шмеман у числі з 4-го жовтня, — є також автори документу підписаного „КҐБ — СССР". Дехто каже, що частину „документу" опрацьовували вчені з Академії Наук СССР, але частина західніх аналітиків вважає, що свої пальці мачали тут колишні партократи найвищого калібру, ті самі, які організували недавно державний переворот.

Аналізу помістила також на своїх сторінках совєтська „Нєзавісімая Газєта". У цій аналізі говориться, що Совєтський Союз скорим кроком наближається до ситуації в Югославії. Офіційні чинники державної безпеки заявили після публікації, що довірочний документ був приготовлений виключно для користування малої групи депутатів Верховної Ради СССР спільно з Академічним інститутом і КҐБ. Речники розвідки вияснюють, що їм невідомо, чому документ був масово розповсюджений і попав на сторінки газет. Тяжко сказати, чи документ був індивідуально поширений, чи був з розмислом розповсюджений.

Головною ціллю документу було перестерегти відповідальних керівників перед загрозою, яка неухильно гряде в недалекому майбутньому і знайти способи, щоб не допустити до подібної ситуації, яка тепер існує в Югославії, тобто громадянської війни, яка, мовляв, загрожує рівночасно Союзові і республікам, без огляду на те, що деякі з них проголосили вміжчасі свою державну незалежність. Катастрофа про яку говориться в документі, грозить армії, екомиці і... „батьківщині в майбутньому".

Московські „студійці" пропонують навіть декілька заходів, які треба застосувати негайно, щоб рятувати ситуацію і усунути загрозу: поробити персональні зміни, бо на високих реґіональних постах сидять ще й досі прихильники путчистів; зміцнити контролю над атомовою зброєю; запобігти етнічним зударам, які можуть створити тяжку проблему міґрації, зміцнити пошанування законодавства, бо непошана до закону причиняється до зросту тероризму і злочинства; дезінтеґрація і зумисне зменшення продукції можуть створити в країні глибоку економічну кризу; цілковитий занепад військової індустрії може створити соціальне напруження і зудари рівночасно.

На першому місці в документі фіґурують громадянська війна і послаблення контролі над нуклеарною зброєю. Ці тенденції станут, мовляв, причиною створення республіканських режимів „пів-фашистського типу", а послаблення контролі над нуклеарною зброєю — своєрідну

(Закінчення на стор. 3)

М. Ґорбачов засудив антисемітизм в СССР

Москва. — Агентство Ассошіейтед Пресс, покликаючись на пресову службу ТАСС та інші совєтські джерела, повідомило, що президент Міхаїл Ґорбачов, використовуючи нагоду відзначування в Києві 50-ліття Бабиного Яру, гостро осудив ненависть до жидів в Совєтському Союзі, антисемітизм, який все ще існує, і висловив жаль, що жиди масово покидають СССР.

Заяву М. Ґорбачова розіслало до засобів масової інформації совєтське урядове аґентство ТАСС. Вона була прочитана також в суботу, 5-го жовтня, під час кінцевої церемонії однотижневих трагічних роковин вимордування понад 30,000 жидів Києва і округи, які нібито мали бути депортовані, але натомість їх масово вистріляли у Бабиному Ярі. Також ґестапівці і спеціяльні відділи СС стріляли і закопували у масовій могилі людей інших національностей: українців, росіян, білорусинів, циганів та інших.

Совєтський тимчасовий президент використав цю трагічну дату для своєї просовєтської пропаґанди, а не для підкреслення сентиментів Комуністичної партії, генеральним секретарем якої він був до недавна і яка на протязі 50 років не дозволяла відбувати в Бабиному Ярі жодних релігійних чи громадських церемоній. Ґорбачов підкреслив у своїй заяві, що переслідування жидів не скінчилось з кінцем нацистського періоду. Ще й сьогодні можна спостерігати у совєтській спільноті ненависть до жидів, відкритий антисемітизм, що його зокрема практикують „реакційні кола". Західні аналітики і політичні спостерігачі пригадують Ґорбачову, що найчисленнішими і найбільш послідовними реакціонерами були власне ним очолювані комуністи. Аналітики кажуть, що ще кілька місяців тому така заява М. Ґорбачова не була б появилася публічно, не зважаючи на його найвищий пост в Компартії і уряді.

Правда, західні політичні спостерігачі дещо спотворили заяву і саму інтенцію Ґорбачова. Вони кажуть, що тяжка економічна ситуація змусила його шукати шляхів замирення зі світовим жидівством в надії, що воно допоможе йому отримати масову західню допомогу і стане поряд з тими, які рятуватимуть московську імперію від упадку. „Масовий виїзд жидів з СССР, — каже Ґорбачов, — позбавляє країну найкращих своїх громадян".

Але переведені опити минулого місяця серед 4,200 громадян СССР виказали, що антисемітизм, зокрема на корінних московських землях, не то що існує, але він в деяких місцевостях набирає застрашаючих розмірів. Понад 11 відсотків запитаних хочуть, щоб жиди виїхали з Совєтського Союзу; понад 10 відсотків пропонують переселити жидів на Далекий Схід, а майже половина каже, що боротьба з сіонізмом повинна бути посилена.

В такій ситуації, хоче хтось цього чи ні, жиди почуваються ще найкраще в Україні, де немає антижидівських виступів, про що зрештою говорив недавно Леонід Кравчук, голова Верховної Ради України, під час своїх відвідин Канади і ЗСА.

ПОМЕР Д-Р Я. МИНДЮК

Ньюарк, Н. Дж. — Тут у понеділок, 7-го жовтня, відійшов у вічність св. п. д-р Ярослав Миндюк. Панахида відбудеться в п'ятницю, 11-го жовтня, в похоронному заведенні Литвин-Литвин в Юніон, о год. 7:30 вечора, а похорон в суботу, 12-го жовтня, з церкви св. Івана Хрестителя в Ньюарку о год. 9:30 ранку на цвинтар в Савт Бавнд Бруку.

У СВІТІ

ІТАЛІЯ І ВЕЛИКОБРИТАНІЯ запропонували створити європейські сили швидкого реаґування, які діяли б поза воєнною структурою НАТО. У спільному комюніке, опублікованому в п'ятницю, 4-го жовтня, одночасно в Лондоні і Римі, говориться, що сили швидкого реаґування мають перебувати під контролею західньоевропейського союзу, членами якого є дев'ять країн: Бельгія, Англія, Німеччина, Еспанія, Італія, Люксембурґ, Голляндія, Портуґалія і Франція.

ГРУПА ІНСПЕКТОРІВ ООН завершила пошук доказів існування в Іраку програми розвитку ядерних озброєнь. Протягом чотирьох днів 44 інспектори були затримувані іракськими властями в Баґдаді. Однак вони зуміли передати до Вашінґтону зміст частини документів. Як заявив керівник групи Дейвид Кей, Іракові вдалося просунутися по шляху створення ядерної зброї значно далі, ніж це можна було передбачити.

МІНІСТЕР ФІНАНСІВ Німеччини Теодор Вайґель в інтерв'ю журналові „Шпіґель" не погодився з точкою зору колишнього міністра закордонних справ Совєтського Союзу Едуарда Шеварднадзе, що для врятування СССР потрібно надати йому „в найкоротший час астрономічні суми". Німецький міністер сказав, що це неможливо. „Нема іншого шляху, — підкреслив він, — як тільки через довгий процес пристосування. Навіть з такими грішми неможливо за короткий час здійснити вирішальний стрибок вперед".

У ПАРИЖІ ВІДБУЛАСЯ 200-тисячна демонстрація фармерів, які протестували проти наступу на сільську Францію. Близько 80 фарм, як свідчить статистика, банкрутують щодня. За останні 20 років число фармерів у Франції скоротилося з 2.4 міл. осіб до менш як 1 міл. Треба дивуватися, що виробництво сільськогосподарської продукції за цей час зросло в країні у чотири рази.

СПЕЦІЯЛЬНА КОМІСІЯ Польського парляменту вимагає розслідування діяльности і притягнення до кримінальної відповідальности старшин колишнього міністерства внутрішніх справ. Їх звинувачується в смерті 86 осіб, які загинули під час введення в країні воєнного стану, коли демонстрації і мітинги придушувалися силою зброї.

В ЮЖНО-САХАЛІНСЬКУ відбувся загальнообласний мітинг, учасники якого протестували проти „спроб совєтського уряду вирішувати економічні проблеми за рахунок територіяльних поступок". У своєму виступі на мітингу голова Сахалінського облвиконкому Валентин Фьодоров назвав візиту заступника голови Верховної Ради РСФСР Руслана Хасбулатова до Японії „початком кампанії підготови громадської думки до передачі частини Курильського архіпелагу Японії".

ВЕРХОВНИЙ АПЕЛЯЦІЙНИЙ суд Німеччини прийняв рішення звільнити з-під варти колишнього керівника східньоевропейської розвідки Маркуса Вольфа під заклад в 250,000 марок (150,000 дол.). Вольф пробув за ґратами два тижні.

СОВЄТСЬКІ „ДЕМОКРАТИ" РОЗПОЧАЛИ ЗМАГ ЗА ВПЛИВИ І ВЛАДУ

Москва. — Сердж Шмеман, кореспондент газети „Ню Йорк Таймс" в Москві, інформує у числі з 8-го жовтня, що совєтські „демократи" розпочали між собою маратонний змаг за впливи і владу і за евентуальну контролю над тими республіками, які евентуально залишаються в Союзі.

Сім тижнів після невдалого перевороту і напередодні політичного процесу над заговірниками, „демократи", які возвеличували і у всьому наслідували Боріса Єльцина, президента Російської федерації, опинилися раптом на бездоріжжі і не можуть дати собі ради з наростаючими проблемами. Республіки, які у висліді спроби державного перевороту проголосили свій суверенітет і незалежність, сповільнили тепер переговори з „центром" не тільки про створення Союзу, але навіть про економічну співпрацю і перехід у систему вільного ринку. Немає тепер у республіках багато прихильників централістичної системи, бо там ще пам'ятають часи терору, штучного голоду, масових політичних арештів і вбивств у кількох періодах історії існування Совєського Союзу, економічний грабунок, русифікацію і інші приниження, що їх Москва зумисно застосовувала до поневолених нею народів.

Велика Російська федерація, яка повинна була служити прикладом для малих респулік, борсається тепер у власних протиріччях, а центральний уряд на чолі з президентом Міхаїлом Ґорбачовим існує тільки номінально і не служить більше ані прикладом, ані лідерством для нікого. Його, правда, визнають ще леґальним урядом на Заході, зокрема у Вашінґтоні, але в Совєтському Союзі він з кожним днем тратить свій авторитет і потребу дальшого існування.

Б. Єльцин, головний герой під час путчу і переворотної суматохи захворів, або йому допомогли захворіти, бож ніколи не було такого випадку в московській імперії, що на кремлівському троні сиділо два президенти. Треба було здобити місце для М. Ґорбачова, який має більші вигляди, на думку багатьох російських аналітиків, врятувати імперію від цілковитого загину. Єльцин сидить тепер у теплому кліматі біля Чорного моря, пише спогади про переворот для західніх видавців за грубі гроші, а вміжчасі в його уряді, в його Верховній Раді і економічній системі розпочався повний хаос, який може стати початком кінця політичної кар'єри Єльцина.

В Україні, яка 24-го серпня цього року проголосила свою повну державну незалежність, також існує свого роду двоподіл між націоналістами на заході і більш зрусифікованими українцями на сході напередодні президентських виборів і референдуму, які мають відбутися 1-го грудня. Треба думати, кажуть західні спостерігачі, що чужі ворожі до України сили, мачають тут свої пальці, бо у каламутній воді все легше ловити рибку.

Грузія, на думку С. Шмемана, стоїть напередодні громадянської війни, вбивства і перестрілки між вірменами і азербайджанцями в Нагорному Карабаху тривають далі. Тимчасовий уряд „центру" ще й досі не зформований, М. Ґорбачов пробує робити добру міну і урядувати з Кремля при допомозі „демократів" типу Едуарда Шеварднадзе, які колись сиділи разом в Ґорбачовим в Політбюро, а перед тим очолювали різні відділи КҐБ. Шмеман каже, що Ґорбачов тратить авторитет серед власного населення. „Центр" нібито існує, каже Шмеман, але вже не має сили керувати імперією. Його накази не виконуються в республіках, бо там встановлюється своє законодавство.

В АМЕРИЦІ

КОЛО 50,000 ОСІБ ВЗЯЛИ участь у масовому мітинґу, який відбувся біля Капітолю у Гартфорді, столиці стейту Коннектикат. Населення Гартфорду і мешканці з інших міст стейту виступили з протестом проти нового закону про податок. Закон про підвищення податку був прийнятий у серпні обома палатами стейтової леґіслятури. Він пройшов при незначній більшості голосів і потім викликав надзвичайно бурхливу неґативну реакцію зі сторони представників середніх верств населення стейту. Саме середня кляса відчула себе жертвою нового закону, метою якого повинно стати скорочення фінансового дефіциту стейту. Згідно з прийнятим законом, новий податок у Коннектикаті збільшений на 4.5 відсотка. Однак навіть такий крайній захід не в змозі полегшити фінансову кризу Коннектикату. На чолі кампанії за скасування закону виступають республіканці.

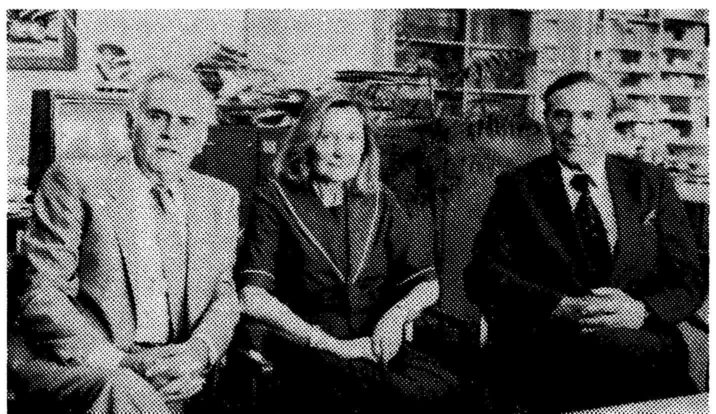
ДО ВАШІНҐТОНУ ПРИБУВ з Еспанії Кристобаль Кольон — прямий наслідник еспанського першовідкривача Америки в 20-му поколінні. К. Кольон візьме участь в урочистостях, присвячених Дню Колюмба. Це свято буде відзначатися 14-го жовтня. Наслідник великого мореплавця своєю присутністю ознаменує початок численних урочистостей, які відбудуться у З'єднаних Стейтах протягом цілого року у зв'язку з відкриттям Америки Христофором Колюмбом. К. Кольона прийме президент Джордж Буш. Крім Вашінґтону наслідник Колюмба відвідає Лос Анджелес, Ель Пасо у стейті Тексас, Санта Фе (стейт Ню Мехіко) і, в кінці поїздки, Ню Йорк. В Ню Йорку Кольон буде головним гостем щорічної паради в День Колюмба.

МІСЬКИЙ ВІДДІЛ розслідувань Ню Йорку рік вивчав минуле одного з відповідальних співробітників міського муніципалітету Френка Ліна і вияснив, що помічник посадника Ню Йорку Дінкінса — нелеґальний імміґрант. 36-річний Ф. Лін пішов на працю у міський відділ у травні минулого року, скориставшись фальшивими документами, які йому нібито видала Служба імміґрації і натуралізації, фальшивими правами шофера і фальшивим свідоцтвом, що він дістав ступінь бакалявра психології в Нюйоркському університеті. Ф. Лін займав посаду голови муніципального відділу роботи з міськими громадами, діставши 52,000 дол. на рік. Згідно з встановленим порядком, автобіографічні дані чиновників, які заробляють понад 44,000 дол. на рік, повинні бути перевірені відповідними службами. Однак, як це сталося з Ліном, чиновників спочатку приймали на працю і лише потім почали перевіряти.

АҐЕНТИ ФБІ ЗНАЙШЛИ у містечку Плезент Веллі в стейті Ню Йорк підпільну лябораторію для переробки кокаїни. Лябораторію знайдено після арешту дрібного оптового торговця кокаїною колумбійця Бориса Карльотта. Згідно з оцінкою спеціялістів, знайдена в Плезент Веллі лябораторія могла виробляти 100-150 фунтів кокаїни щодня.

УІА — це власність громади

Джерзі Сіті, Н.Дж. (О Кузьмович). — Хто з наших читачів пригадує ще 1955 рік, коли ми всі, мешканці Ню Йорку та околиці, з такою радістю привітали вістку, що відомий український промисловець і винахідник Володимир Джус закупив як голова Українського Інституту Америки будинок при розі 5-ої авеню і 79-ої вулиці. Ця будівля, що була власністю американського підприємця Гері Сінклера і мала вигляд справжньої палати, побудована перед 100 роками в стилю французького ренесансу з готичними склепіннями, за проєктом чільного американського архітекта Чарлза Ґілберта, стала вла снистю не одної особи — мецената В. Джуса, але справді цілої української громади.

У редакції „Свободи" (зліва): М. Гнатейко, Л. Савойка і В. Баранецький

Важко уявити собі більш престижевий щодо вигляду і розташування будинок в Ню Йорку, в околиці музеїв, амбасад і Централього парку. Він від початку став гордістю всіх українських американців. Важко також зрозуміти, що В. Джус закупив його за так малу у сьогоднішній оцінці доляра ціну 225,000 дол., хоча річно видавав на втримання у відповідному стані цієї будівлі 15,000 дол.

Від самого початку УІА, який був посередньо власником і адміністратором будівлі, призначив її в першу чергу на репрезентацію української культури перед чужинецьким світом. Тому там постійно відбувалися концерти, мистецькі виставки, зустрічі, наукові конференції чи відтак різдвяні і великодні зустрічі усі з приціло на те, щоб українці Ню Йорку могли себе гідно зарепрезентувати перед чужинецькою, а зокрема американською публікою. Там теж вмістився документаційний Центр.

Хоча в 1964 році меценат і основник УІА В. Джус помер, ціла група тих активних громадян, яка разом із В. Джусом ще в 1947 році опрацювала завдання УІА, таких як проф. Роман Смаль-Стоцький, Роман Купчинський, мистць Олександер Архипенко, мистець Святослав Гординський, підприємець Платон Стасюк, композитор Михайло Гайворонський — усі вони вже за вимком С. Гординського покійні, але тоді були передовими членами українсько-американської спільноти.

Після відходу В. Джуса якийсь час президентом був його син, а до Управи увійшли інші представники українських організацій зацікавлені у втриманні цієї престижевої будівлі в українських роках.

Сьогодні після 44 років безперебійної дії УІА до редакції „Свободи" приходять найбільші ентузіасти

(Закінчення на стор. 3)

КУРСИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Ню Йорк. — Реєстрація на курси англійської мови відбувається від 5-го жовтня до 19-го жовтня включно в домівці „Самопомочі", 98 2nd Ave., New York, N.Y. 10003, від год. 11-ої до 3:30 по полудні. За інформаціями слід телефонувати на число: (212) 614-1261.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Кампанія проти президента Дж. Буша

Скликана на швидку руку пресова конференція президента Джорджа Буша в минулу п'ятницю 4-го жовтня ц.р. була в цілості присвячена передвиборчим маневрам Демократичної партії та контрнаступові президента Буша. Демократи у Конґресі закидають Президентові, що він 1) забагато часу присвячує міжнародним проблемам і замало — внутрішнім; 2) що Президент взагалі не має пляну, як розв'язувати головні проблеми внутрішньо-американської дійсности і 3) що Президент зокрема байдужий до жертв економічної кризи, конкретно незавидної долі безробітних, і що Президент нічого не діє, щоб цю економічну кризу перебороти. У цих закидах є багато демагогії, але американські люди, як усі у світі, прислухуються всьому, що дотичить їхньої кишені, їхньої матеріяльної ситуації. Хоча Джордж Буш стоїть у публічних опитах на першому місці, як кандидат у президентських виборах у наступному році, проте ці самі опити виказують, що більшість американців схиляються до погляду, що Буш забагато уваги присвячує міжнародним проблемам із шкодою для внутрішніх. Це, видно, стурбовало Президента і спонукало його до скликання згаданої пресової конференції.

Розпочав її оптимістичною оцінкою економічної ситуації. Президент покликався на останні офіційні дані щодо зменшення числа безробітних та на зріст оборотів у внутрішній торгівлі. Він висловив здивування, чому вже тепер його критики стараються підірвати його повагу в очах виборців, коли він ще не проголосив своєї кандидатури на другу чотирилітню каденцію. З черги заатакував демократичну більшість у Конґресі, що вона керується у своїй законодатній праці політично-партійницькими критеріями. Конкретно це стосується прийнятого Конґресом закону про признання поверх 6-ти мільйонів дол. на продовження виплати відшкодування безробітним поза обов'язуючий термін. Демократи знали, що Президент зголосить проти того закону вето, як проти надмірного обтяження бюджету, який і так має вже астрономічний дефіцит. А проте демократи таки схвалили цей закон, щоб мати арґумент проти Президента, що він байдужий до долі безробітних. Президент заявив на цій пресовій конференції, що його болить доля безробітних, але вказав на інші можливості помогти безробітним. Голова республіканської меншини в Сенаті, сенатор Боб Долл виготовив інший проєкт фінансування допомоги безробітним без обтяження бюджету. Президент сприяє теж обниженню податків, що стимулюватиме економіку. Зокрема висловився за сприяння розвиткові малих бизнесів заснованих з допомогою від банків.

Закид щодо ніби надмірного зацікавлення Буша міжнародними проблемами тільки у малій частині правильний: Президент сам признав, що він, як колишній амбасадор до ООН, близько зацікавлений міжнародними проблемами. Знаємо, що в останніх трьох роках його урядування зайшли у світі події величезної історичної ваги, як упадок комунізму, захитання основ існування совєтської імперії, спроба Іраку заволодіти всіма джерелами нафти Близького Сходу, — проблема з'єднання Німеччини, проблема закінчення холодної війни, проблема редукції різних родів зброї і т.д. У всіх цих справах Буш був дійсно дуже активний. Але він виступав теж за очищення довкілля, виголосив проєкт шкільно-освітньої реформи, відвідував школи, найближче цікавився проблемами війська і зброї та завжди стояв на принциповому становищі, що треба поступово редукувати дефіцит бюджету.

За американською Конституцією президент є водночас прем'єром, комплектує собі членів Уряду, є верховним командантом збройних сил, призначає кандидатів до Верховного Суду й на голову Центральної Розвідчої Аґенції, призначає голову шефів штабу всіх родів зброї, приймає відвідувачів з цілого світу й вислухує їх жалі й турботи та є фактично лідером всього демократичного світу. Це широчезний засяг прав, компетенцій і відповідальности. Мати ще діло з опозицією другої партії — треба мати залізні нерви й залізне здоров'я, щоб усьому цьому спростати. Незавидна, та найдостойніша це позиція.

Микола Руденко

КАМІНЬ У ШЛУНКУ

I.

Читач подивується: що то воно за придибенція отака — камінь у шлунку? Досі було відомо про каміння в нирках та печінці, а стосовно шлунку в медицині про таку хворобу нічого невідомо. А, може, це не хвороба, а якась дивовижна пригода? І з ким, власне, вона скоїлась? Та, мабуть, доведеться розпочати цю розповідь із вельми сумного для імперського центру факту: Україна свій Акт про незалежність почала розуміти надто буквально. Як відомо, раніше, керована комуністами УССР також була і суверенною, і незалежною, і навіть членом ООН. Але що саме казатимуть її представники в Організації Об'єднаних Націй і якою мовою вони проголошуватимуть свої мудрі сентенції — вирішувалося не в Києві, а у Москві. Так тривало протягом десятиліть, до цього звикли у всьому світі, а деякі африканці й їдливо зауважували: „Ми ж таки не українці, яким імперське ярмо вже кілька століть натирає шию, а вони й не думають його скинути".

Отож за вийнятком деяких далекоглядних політичних діячів, Акт про незалежність України в Москві було сприйнято хоч і без ентузіязму, але й без розпачу. Якось, мовляв, перемететься — добре борошно буде: хохли хоч народ і впертий, але доволі терплячий. І, зрештою, хто ж це в світі серйозно сприймає українську незалежність? Та й про саму українську націю відомо небагато. Середній американець, скажімо, підійшовши до географічної мапи, добре бачить Росію. Вона простерлася від Чорного моря до Льодовитого океану, від Балтійського — до берегів Аляски. Там живуть росіяни, а про українців ніхто не згадує навіть тоді, коли в американських супермаркетах з приємністю купують полтавські вареники. До них американці так звикли, що почали вважати своєю національною стравою. Та ось Україна проголосила незалежність — так званий Совєтський Союз розколовся на дрібні уламки, мов глек під ударом довбні. І все ще в Москві не вірили, що розбитого глека не можна склеїти; треба тільки добре подумати, який клей обрати. Його можна тримати в демократичній упаковці, але використовувати так само, як це робилося й раніше. Тут важливо те, щоб світ бачив тільки Москву, а довкола Москви ту ж саму матінку-Росію. Хай там Кравчук їздить у Баварію — це ще не велике лихо: український суверенітет на баварський зразок можна якось витерпіти. А коли захочеться терпіти, можна за допомогою центральної телевізії відшмагати Кравчука за те, що він у Мюнхені вживає українську мову. Так-таки й було заявлено з телевізійного екрана першої програми: Кравчук, виступаючи в Баварії, ігнорував російську мову і тим поставив господарів у незручне становище, бо не знайшлося перекладача з української мови. У Мюнхені навіть горобці реготалися з цієї нісенітниці: чи знайдеться перекладач з російської, а з української їх десятки тисяч.

Але імперський шлунок хоч і посудомило трохи, та це ще був не камінь — таку „самостійність" ще можна було якось перетравити. Камінь у московському шлунку з'явився тоді, коли голова Верховної Ради України Леонід Кравчук разом з поважною делегацією виїхав до Канади. Цікаво ось що: хоч СССР уже немає, та московське радіо й телебачення і досі вживають цю фальшиву абревіятуру. Не випадають із вжитку такі поняття як країна, держава тощо. Незрозуміло тільки, до якої саме території вони сьогодні прикладаються — адже ж СССР нині менший ніж Ватикан, бо за межами Кремля вже ніякого СССР немає. Та покищо Горбачов не погоджується на посаду коменданта Кремля — він усе ще вважає себе президентом якоїсь мітичної держави.

Я згадав Горбачова тому, що не можу уявити політику Кремля поза його президентською волею. Зате добре розумію, як йому нині тоскно. Та хіба ж тільки йому? Десятки тисяч міністерських і партійних кабінетів спорожніли або набули нових господарів. Старі господарі до останнього дня володіли не тільки кабінетами, але й розкішними дачами, лімузинами, персональними кухарями та покоївками, дефіцитними продовольчими пакетами та незрівняною моральною насолодою, котра супроводжує необмежену владу.

Усе це в один день звалилося в безодню, а вчорашні можновладці опинилися в числі безробітних. Існує така загроза навіть для самого Горбачова. Кому ж із людей не ясно, що перспектива не може його порадувати. Не виключено й те, що М. Горбачов давненько передчуває цю перспективу. Перші дні після придушення заколоту ходили вперті чутки, нібито це був спектакль, задуманий самим Горбачовим.

Закінчення буде.

Іван Кедрин

ПІДСУМОК ВІДВІДИН Л. КРАВЧУКА

Леонід Кравчук признав у розмові з автором цих рядків, що він аж ніяк не може нарікати на те, як його привітала українська громада в Канаді й Америці і як до нього поставились державні власті обох цих країн Північної Америки. Леонід Кравчук не приїхав сюди з церемонійними відвідинами, тільки як голова Верховної Ради України на запрошення президента Джорджа Буша. Коли він найбільше відомий в Україні, бо там найчастіше згадують його в радіо-телевізійних передачах, то тут, на американському континенті він був відомий тільки з прізвища і свого офіційного становища, — менше відомий, як численні громадсько- політичні й культурні діячі, які приїздили сюди, виголошували доповіді та виступали на публічних сходинах, де відповідали на зголошувані їм запити. І тому Л. Кравчук був однаково для української громади, як і для урядових чинників — людиною, яка займає в Україні найвище політичне становище! У цьому характері його запросили і в цьому характері його вітали й гостили.

З'єднав собі земляків американського чи канадського державного громадянства своєю поведінкою і своїми виступами. Не має нахилу до театральности, ані у приватних розмовах ані на публічних виступах не вживав високопарної фразеології, проявив як політик тонке почуття реалізму і як людина — почуття гумору. В Оттаві розмовляв із прем'єром Раєном Малруні, у Вашінґтоні з президентом Бушем. Автор статті в „Ню Йорк Таймсі" з 30-го вересня ц.р., Кліффорд Кравс, відбіг від традиції того щоденника, що подає на його сторінках тільки правдиві авторитетні факти. Заголовок його статті „Голова України має труднощі у пошуках за визнанням від Америки" — той заголовок з ґрунту невірний. Леонід Кравчук у своїй промові на бенкеті у готелі „Валдорф Асторія" 28-го вересня ц.р., перед понад 700 слухачами заявив виразно, що він не просив президента Буша ані грошової допомоги для України, ані визнання її. Кравчук просив тільки сільсько-господарських машин і машин для модернізації промислу, бо, мовляв „працюємо в Україні тільки руками". І це настільки сподобалося Президентові, що пополудні запросив Кравчука вдруге на розмову.

Почуття реалізму Кравчука проявилося у тому, що однаково у приватних розмовах, як на публічному форумі, підкреслював, що щойно 1-го грудня цього року, після успішного всенародного референдуму постанова Верховної Ради про самостійність України буде остаточно оформлена. Висловив переконання, що цей референдум вийде позитивно, але тут же добавив, що він свідомий труднощів, які треба перебороти, поки Україна стане дійсно ні від кого незалежною державою.

Л. Кравчук надто поважна людина й надто досвідчений політик, щоб не знав, що заяви, складані перед великими авдиторіями рідними чи чужинецькими — зобов'язують. Його промову на згаданому бенкеті у Ню Йорку кількакратно переривали оплесками, але найбільше признання дістав за заяву, що „...для нас більше значення від визнання чужим світом має визнання української державности українським народом". На сторінках „Свободи" подано повний текст його промови на Генеральній асамблеї Об'єднаних Націй. Там він теж мав успіх, його також рясно оплескували, бо промовляв як речник великої країни, великого народу, який рішив відбудувати втрачену поверх 70 літ тому рідну державу.

Л. Кравчук промовляв і на бенкеті до української авдиторії на Генеральній асамблеї до авдиторії міжнародної не як рядовий громадський діяч-політик, а як державний муж, речник державної України. Українська діяспора мало зацікавлена проблемою міждержавних переговорів про обмеження різних родів зброї. Але Кравчук присвятив велику частину своєї промови в ООН недавньому проєктові президента Буша про ліквідацію різних родів ядерної зброї і заявив до цієї справи становище України. Він з признанням говорив про заходи ООН завести мир у різних країнах світу, але теж дуже виразно закликав до створення такого міжнародного механізму, який в корені ліквідував би спроби збройної аґресії. Це був виразний натяк на громадянську війну в Юґославії, яка розпалилася в наслідок збройного спротиву Сербії проти Хорватії, яка проголосила свою суверенність. Історичне значення має заява Кравчука, що Україна не має територіяльних претенсій до нікого з сусідів, але рішуче застерігається проти будь-чиїх зазіхань на українську територію.

Без уваги на те, чи комусь подобається Леонід Кравчук чи ні, без уваги на всі закиди критиків на адресу його політичного минулого, треба об'єктивно ствердити, що він гідно репрезентував Україну в Оттаві й Вашінґтоні й гідно представив себе українській громаді у Північній Америці. Маленький, але характеристичний нюанс: Кравчук відвідав у Бавд Бруку Патріярха Української Автокефальної Православної Церкви Мстислава. Після того, як на бенкет у „Валдорф-Асторії", поруч з Владикою Мстиславом, прибув Владика Стемфордської епархії Василь Лостен і генеральний вікарій цієї епархії, парох церкви св. Юра у Ню Йорку о. Патрикій Пащак, ЧСВВ, Кравчук сам заявив, що він мусить відвідати церкву св. Юра.

Підсумок відвідин Леоніда Кравчука — позитивний. Добре сталося, що все вийшло так, як воно вийшло. Не грали тут ролі особи, ролю грав інтерес України.

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ
Руслан Леоненко

Уміжнароднення українського театру

У середині липня до Києва на запрошення керівника київського театру-студії „Будьмо!" Сергія Проскурні прилетіла нюйоркський режисер Вірляна Ткач зі своєю Ярою мистецькою групою. Так розпочався україно-американський театральний проєкт „У світлі".

Він став продовженням нюйоркської постановки Вірляни Ткач „Світло зі сходу" в театрі „Ля МаМа". Там вистава творилась з практичного дослідження Вірляною Ткач ідей українського режисера Леся Курбаса, найвидатнішого діяча світового експериментального театру.

На Україні Вірляна Ткач провела відбіркові майстерні, зформувавши українську частину трупи, з молодих акторів з театрів Києва, Харкова та Львова. За два тижні виснажливих репетицій вистава була готова, і наприкінці серпня її побачили глядачі Києва, Харкова та Львова. Натовпи, які іноді залишалися біля театрів після початку вистави, свідчили не тільки про невелику місткість театральних заль, де йшла вистава „У світлі", але й про великий інтерес українського глядача до спільної роботи акторів різних країн, освітленої ім'ям Леся Курбаса.

Вистава зображувала собою колаж-лекцію про діяльність Курбаса та його театру у 1920-1921 роках, коли вони, рятуючись від голоду та руїни громадянської війни, вирушили з Києва у мандри на провінцію для того, щоб елементарно вижити. Серед голоду та постійних нестатків колективКурбаса не тільки не припинив творчу працю, але й підготував нечуваний розвиток експериментального театрального мистецтва на Україні.

У виставі використано щоденники Курбаса, спогади його акторів, поезії Тичини, Шевченка, Сковороди. Частиною вистави стали власні мрії та роздуми українських та американських акторів. Виклад історичного матеріялу підкріплював показом слайдів, серед яких сцени з вистав Курбаса.

Ми вже звикли до того, що на Україну все частіше приїздять закордонні ґастрольні колективи. Але проєкт „У світлі" став надзвичайним кроком на шляху уміжнароднення українського театру. Адже тільки через співпрацю може відбутись справжнє взаємозбагачення культур.

Українські актори працювали пліч-о-пліч з молодими професійними американськими акторами. Навіть спроба військового перевороту в країні не змогла перешкодити проєктові. Американські учасники, зневажаючи незвичайність і загрозливість ситуації, залишились на Україні для подальшої праці.

Вистава „У світлі" зацікавила найширші кола української інтеліґенції, про що свідчать бліц-інтерв'ю, взяті у глядачів відразу після вистави. Уривки з цих відгуків дадуть уявлення про сприйняття вистави та її розголос на Україні.

Ірина Мирошниченко, науковий працівник музею Т. Шевченка: — Для Києва ця подія — надзвичайна! Я вперше за своє життя побачила виставу про Курбаса в стилі Курбаса.

Дмитро Ґорбачов, кандидат мистецтвознавства: — В української культури є світова місія — прилучати людей до чистих стихій. В ній не було, скажімо, еротики, без якої зараз, здавалося б, мистецтво неможливе. В цій виставі є вражаюча чистота і відчуття космічних ритмів — завдяки Тичині, Курбасові, Шевченкові, Сковороді.

Богдан Ступка, актор: — Композиція — чисто просвітницька. І для Америки, де нічого про Курбаса не знали, це добре. З другого боку, це було цікавим і корисним у пляні співпраці акторів з різних країн: одна театральна культура збагачує іншу культуру. І це взаємно.

Дмитро Кукач, кобзар: — Вважаю, що у виставі зміщені акценти. Я не думаю, що Курбас загинув тому, що був талановитим. Гинули мільйони.

Василь Вовкун, актор: — У виставі часто повторюється слово „міра". І вистава якраз має дуже точну міру. Ще крок — і стане нецікаво, переважить біографічність, документальні матеріяли, але цього не відбувається.

Лариса Кадирова, актриса: — Для мене приємним було побачити у цих молодих людей розуміння Курбаса, повагу до нього, шанобливе до нього ставлення. Поважати минуле і, розуміючи його по-своєму, відтворювати в своїх голосах, в своїй пластиці, в своїх ритмах, в своїх думках — мабуть, в цьому і є розвиток та відродження, про яке ми так багато говоримо сьогодні.

Валерій Бортяков, художник, сценограф: — Мені дуже сподобалося те, що ніхто цією виставою не намагається відкрити нам Америку відносно Курбаса. Все було розраховано на глядача, який уявляє собі, хто такий Курбас. А якщо навіть не дуже уявляє, то вистава таку людину зацікавить самим своїм матеріялом.

Максим Храмов, критик: — На наш час, коли національні герої виглядають на сцені занадто монументально, коли в усьому панує надмірна політизованість, саме так — камерно, спокійно — показати Курбаса, розказати про нього як про явище загальносвітове, загальнокультурне — це добре. Вдалося органічне нашарування американізованої театральної культури, естетики на українську мову, акторську школу. І це виявило, що справжня культура завжди ширша за будь-які національні рамки.

Федір Стригун, актор, головний режисер Львівського театру ім. М. Заньковецької: — Вистава дає уявлення про самі основи творчости Курбаса. Не тільки про його боротьбу, його муки, його трагічне життя і трагічну долю як художника, але про те, чим, власне, він займався, на що були спрямовані його естетичні пошуки.

* * *

Нарешті Україна, зокрема її мистецтво, стає відкритою до світу. В даному разі цьому сприяли дух Курбаса, талант режисера Вірляни Ткач та організаційні здібності Сергія Проскурні.

Проте проєкт здійснився тільки завдяки спонсорам — приватним особам та організаціям. Учасники і організатори проєкту почувають себе в боргу перед ними і хочуть віддячити своїм добродійникам.

Василь Гришко

ІВАН БАГРЯНИЙ — ІДЕЙНИЙ СПІВУЧАСНИК СУЧАСНОГО САМОВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ

I.

Відзначення 85-річчя Багряного в Україні на початку жовтня ц.р. припадає якраз на час загального піднесення після проголошення 24-го серпня української незалежности та перед призначеним на 1-го грудня референдумом і виборами президента. І це досить відповідна саме цьому історичному моментові нагода для вшанування духовотворчого повернення на Батьківщину цього „реабілітованого" борця мистецького слова проти влади, яка прирекла його на фізичну й творчу розлуку зі своїм народом на рідній землі.

Справді бо, в сузір'ї тих, ще живих чи вже померлих (Багряний помер 1963 року) видатних особистостей західньої української діяспори, чиї імена й творчість стали повертатися на батьківщину, він є саме тим, чиє повернення якраз тепер особливо вчасне і навіть політично актуальне. Адже він не тільки талановитий поет-трибун і популярний письменник-романіст „підсовєтської теми", а й також основник та творчий лідер політичної партії таких же, як і він, вихідців із „підсовєтської України" — УССР, що створилася з ініціятиви Багряного в роках 1945-1946 у Західній Европі під назвою „Українська Демократично-Республіканська Партія" (УДРП), потім — від 1947 року аж до 80-их років існувала й діяла як Українська Революційно-Демократична партія (УРДП), а 1990 року повернулася знову до своєї первісної назви.

Як незмінний до кінця життя лідер, ідеолог і речник-публіцист цієї партії, він, разом зі своєю партією був увесь час у діяспорі фактично ідейним співучасником з віддалі того самого визвольного процесу в Україні, що після розгрому збройної боротьби назовні у формі очолюваної Л. Лук'яненком Української Робітничо-Селянської Спілки (УРСС) з її ідеєю й програмою **боротьби за усамостійнення України мирно-леґалістичним шляхом реалізації** її конституційного права на вихід із СССР; а завершився цей процес перемогою цієї ж таки ідеї й програми у формі проголошення Верховною Радою Української ССР (з участю в цьому, вже як народного депутата Ради, також Лук'яненка) незалежности України, як самостійної держави — 32 роки пізніше після Лук'яненкової ініціятиви.

Власне, саме ідейно-політична суть того процесу, що в своєму розвитку довів до такого його завершення в 1990-91 роках — це якраз і є те, що повністю збігається з думками-поглядами Багряного щодо цього і що він уклав у накреслені ним основи програмової концепції УРДП-УДРП. У цій багрянівській концепції, названій революційно-демократичного, в центрі поставлено, як мету, самостійну українську державність у формі демократичної республіки, а як шлях її досягнення в умовах перебування України в стані Української ССР у складі тоталітарної імперії — СССР, неминучу там демократичну революцію. Революція ж ця, за багрянівською концепцією, це передусім тривалий процес самовизвольного змагання внутрішніх революційно-демократичних сил народу в різних формах та різними засобами, відповідними реальним обставинам у даній конкретній дійсності.

Маючи своїм завданням, за цією концепцією, ідейне сприяння іззовні розвиткові в Україні внутрішніх сил процесу самовизначення, багрянівська партія мала своїм дороговказом зокрема ті тези програмової концепції свого творчого лідера, що стосувалися питань — що є метою та як діяти в прямуванні до неї. Отож — погляньмо тепер на відповідні цим питанням тези Багряного в світлі зіставлення їх із фактами подій реального процесу самовизвольного змагання в Українській ССР останніх років — у формі монтажу відповідних витягів з дослівних багрянівських тез та поданих поряд з ними відповідних їм фактів. Ось ці тези й факти:

1. Теза: „Ставимо ставку на революцію в СССР. Підкреслюємо — в СССР, а не в якійсь його частині (республіці). Сама по собі революція в СССР для нас не є самоціллю чи головною метою. Вона є лише найголовнішою передумовою, без якої українська справа, на наш погляд, не може бути розв'язана".

Факт: Щойно започата Горбачовим „революція згори" у формі „революційної перебудови" СССР, логіка якої довела до такої революційної для СССР переміни, як позбавлення КПСС монополії на владу та введення різнопартійних виборів (отже — участи народу у владі), уможливила революційний процес самовизволення в національних республіках і цим шляхом досягнення суверенности Української ССР. А початок справжньої демократичної революції в СССР після поразки реакційного путчу уможливив усунення КПСС від влади і революційно-демократичний акт усамостійнення України.

2. Теза: „Ідеться вже не про боротьбу за державу, а про перетворення існуючої держави на більш досконалу форму держави, про відчахнення її від РСФСР і цілковите її унезалежнення. Ми змагаємо до радикального відчахнення УРСР від СССР, повного її унезалежнення і соціяльно-політичної її перебудови в перебудову, проґресивну форму сучасної національної держави".

Факт: Так справді й сталося: не творення з бездержавного стану, як 1917-18 рр., а перетворення наявної форми державности — УССР на справді більш досконалу, суверенну. А потім, актом проголошення її незалежности, „відчахнення" її від СССР і перебудова її, вже не як УССР, а як самостійної держави, на „модерну, прогресивну" і національну — за формою і змістом.

Закінчення буде.

Потомки Никифора Лещишака, відгукніться!

Ім'я Никифора Лещишака сьогодні мало кому відоме, хоч для історії Лемківщини він має неабияке значення.

В 70—80-их роках минулого століття він уклав великий збірник народних пісень, казок, загадок, прислів'їв, приказок та народних висловів, записаних ним у лемківському селі Білична Грибівського (нині Горлицького) повіту у Польщі. В той час це був найбільший збірник лемківського фолкльору. На жаль, з нього збереглося лише 225 пісень, що їх Іван Франко переписав і вислав польському етнографові Ізидорові Коперницькому до Кракова. У Краківському Етнографічному музеї вони зберігаються і досі. Доля дальшої частини збірника невідома. Дуже скромні відомості маємо і про особу записувача лемківського фолкльору.

Никифор Лещишак народився в 1856 році в селі Білична в селянській родині. Батько — Андрій, мати — Агафія. Мав трьох братів: найстарший Микола залишився на господарстві у Біличній, середній брат Касіян вивчився за учителя, а молодший Дмитро переселився на Словаччину — у село Циґелку Бардіївської округи, де й одружився з дівчиною Кумковою. Никифор закінчив богословську семінарію (невідомо де), одружився з українкою із с. Сади біля Теребовлі Оленою Цвечко, був священиком у Волосатому, Теребовлі та на інших парафіях. Помер 19 жовтня 1914 р. в с. Якубова Воля Дрогобицького повіту.

Церква св. Михаїла у селі Білична на Лемківщині — єдина будівля, що збереглася з колишнього села.
Фото М. Мушинки.

Згідно з інформацією Андрія Лещишака (племінника Никифора, 1909 р. народження, який нині живе в с. Радванице Ледніцького воєводства у Польщі), діти Никифора Лещишака — син Євген та дочки Наталія і Марія під кінець Другої світової війни деякий час жили в с. Білична, а звідти виїхали на Захід. Дальша їх доля невідома.

Збірка Н. Лещишака важлива не лише тим, що це найбільша тогочасна збірка лемківського фолкльору (пов'язана з іменами двох найвизначніших діячів слов'янської культури — Івана Франка й Ізидора Коперницького), але й тим, що села Білична, з якого походить, вже немає. В рамках горезвісної акції „Вісла" 1947 р. його населення було вивезене у Західню Польщу, на т. зв. „zemie odzyskane", де їх розпорошено на широкому просторі. Всі хати і господарські будови Біличної були зрівняні з землею. Єдина споруда, яка уціліла від варварського знищення села, була церква св. архангела Михаїла, побудована близько 1790 року. Її було перетворено у хлів для овець (вівчарню) місцевого державного маєтку (PGR). В середині 80-их років з ініціятиви священика Мечислава Чекея із сусіднього села Ізби церкву реставрували і перетворили в римо-католицький костьол.

Отаким чином фолкльорний збірник о. Никифора Лещишака є майже єдиним документом про духовну культуру нині повністю знищеного села. П'ятнадцять баляд з цього збірника на сторінках варшавського „Нашого слова" (1973, чч. 35—41) опублікував Орест Зілинський; понад сто ліричних пісень в тій же газеті (1987, чч. 42—51) опублікував я. Ціла збережена частина збірника Никифора Лещишака (225 пісень, додатково поповнених мелодіями з пізніших записів тих же пісень) незабаром вийде окремою книжкою у видавництві Канадського Інституту Українських Студій в Едмонтоні, де її можна замовити.

Та може нам пощастить розшукати і загублену частину фолкльорного збірника Никифора Лещишака? На слід цього цінного рукопису могли б нас навести його діти та внуки, які жили, а може ще й живуть десь на Заході. Потомки Никифора Лещишака та всі, хто міг би дати будь-яку інформацію про рід Лещишаків, Біличну, Волосате, Якубову Волю, Теребовлю та інші місцевості, пов'язані з іменем цього несправедливо забутого діяча лемківської культури, відгукніться!

Інформації просимо надсилати на адресу: Vedecko-výskumné oddelenie ukrajinistiky, Univerzity P. J. Šafárika, ul. 17. novembra 1, 080 01 Prešov, ČSFR.

Микола Мушинка

Створюють...

(Закінчення зі стор. 1)

неспроможність Москви дотримуватись міжнародних договорів.

В „документі", який на думку західніх спеціялістів і аналітиків є типовим витвором КҐБ, є ще чимало іншого написано. Дехто із спостерігачів здогадується, що оце так розпочали свою працю рятування імперії нові дорадники Міхаїла Ґорбачова, яких він, правдоподібно без відома і апропати республік, поназначував після путчу, обкладаючись нібито „демократами", хоч ще недавно вони разом з ним сиділи в Політбюро і ЦК КПСС, — кажуть політичні спостерігачі.

УСО „Тризуб" збагатив свій футбольний склад чотирма змагунами і тренером з України

В п'ятницю увечері, 20-го вересня 1991 року до Ню Йорку прилетіли чотири змагуни, студенти Львівського Інституту Фізичної культури: Петро Борецький, Олександер Грабар, Павло Попович і Віктор Сидоренко та тренер Ярослав Дмитрасевич. Всі вони прибули до ЗСА, щоб підсилити футбольну ланку УСО „Тризуб" під час осіннього сезону.

Петро Борецький, 20 років, оборонець, чемпіон студентів інститутів України і колишнього СССР. Останньо грав в колективі фізичної культури „Ґазовик" в Комарні.

Олександер Грабар, 20, оборонець, грав в дружині другої ліґи „Приладист" в Мукачево Закарпатської області.

Павло Попович, 20, напасник, останньо грав в ФК „Галичина" в Дрогобичі.

Віктор Сидоренко, 19, помічник, грав в ФК „Україна" в Камінці-Бузькій.

Ярослав Дмитрасевич, заслужений тренер України, майстер спорту, старший тренер відділу футболу Львівського Олімпійського Училища.

Це вперше в історії українського спорту в ЗСА, що тренер з України тренуватиме українських змагунів, в данім випадку спортовців УСО „Тризуб".

Приїзд згаданих спортовців відбувся в наслідок поглиблення співпраці УСО „Тризуб" з Львівським Олімпійським Училищем і Львівським Інститутом Фізичної Культури.

М. Б.

В заряді Американського й Інтернаціонального ПЕН в Ню Йорку

відбудеться

17-го жовтня 1991 р. о год. 7-ій веч.

ЛІТЕРАТУРНИЙ ВЕЧІР УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ

в приміщенні

P.E.N. American Center

568 Broadway, New York, N.Y.

У перекладі на англійську мову твори: **ДОКІЇ ГУМЕННОЇ, ОЛЬГИ КУЗЬМОВИЧ**, гостя з України **РОМАНА ФЕДОРІВА, МИХАЙЛА ДРАЙ-ХМАРИ**, читатимуть: ЛАРИСА КУКРИЦЬКА, ЯРИНА ФЕРЕНЦЕВИЧ, МАРТА ШРАМЕНКО-РАНДАЗЗО.

УКРАЇНСЬКИЙ ДОСЛІДНИЙ І ДОКУМЕНТАЦІЙНИЙ ЦЕНТР УКРАЇНСЬКОГО ІНСТИТУТУ АМЕРИКИ

Високоповажані жертводавці!

Від імені президента УДДЦ, д-ра Тараса Гунчака і адміністрації УДДЦ маю честь і приємність знову в цьому вже році подякувати вам за вашу щедру допомогу нашому Центрові.

Клясифікацію і каталогування архівів, фотографій, газет і журналів ми закінчили і приступили до клясифікації і каталогування нашої бібліотеки. Бібліотека матиме три відділи: книжки українською мовою, книжки про Україну англійською мовою і книжки різними мовами не тільки про Україну, але й про інші республіки колишнього СРСР, а також европейських країн.

Одночасно з упорядкуванням бібліотеки ми опрацьовуємо архівні матеріяли, досліджуємо сучасні події і публікуємо наслідки деяких наших дослідів в українській пресі.

Наш Центр в цьому році збагатився цінними книжками, збірками журналів, спогадів, фотографіями і інше завдяки маестрові Святославові Гординському, Любові Дражевській, Любі Кос, Марії Лавриненко, Оксані Соловей, Ользі Теребус-Кекіш та Орисі Шепарович. За це їм усім сердечна подяка.

Президент УДДЦ в цьому учбовому семестрі читає курс лекцій з історії України в Київському університеті, і в кінці грудня повертається. В невдовзі вийде з друку одна з його книжок про Другу світову війну.

Американські студенти, журналісти та інші люди, які цікавляться подіями на Україні, відвідують нас, студіюють наші матеріяли і дістають від нас загальні інформації про Україну в минулому і сьогодні.

Цього всього все ж замало, УДДЦ створився не тільки для того щоб висвітлювати сучасні події на Україні і ширити правду про наш край серед інших народів, а також для того щоб зібрати і зберегти нашу спадщину. Ще є багато архівів і документів, які знаходяться в приватних руках.

Просимо вас, дорогі жертводавці і прихильники, допомогти нам якнайбільше зібрати цих матеріялів. Адже на Україні не все збереглося, бо люди боялися, а влада тримала те що хотіла. Ми ж є свідками і учасниками історії України XX століття і зібравши те, що маємо, збережемо цю історію такою, якою вона була.

Потребуємо також вашої фінансової підтримки. Ми розбудовуємо наше приміщення. З вашою допомогою надіємося купити більше шаф для архівів, побудувати більше полиць для книжок, купити нові книжки, енциклопедії і довідники, заплатити робітникам, які нам допомагають.

Ми знаємо, що вам не легко нам допомагати, одначе самі ми без вас нічого зробити не можемо.

Потребуємо вас для моральної, фінансової і організаційної підтримки.

Віримо, що ви як і в минулому відгукнетеся на наш заклик і допоможете нам.

Наперед дякуємо і бажаємо вам Веселих Різдвяних Свят і Щасливого Нового Року.

Олена Несіна
Екзекутивний Директор УДДЦ.

Пожертви звільнені від податку. Чеки слід виписувати на: Ukrainian Research and Dokumentation Center of the Ukrainian Institute of America, 2 East 79th St., New York, N.Y. 10021.

Якби ви хотіли відвідати нас просимо потелефонувати: (212) 288-2917. Наша бібліотека, архів і канцелярія відкриті у вівторок, середу і четвер від 10-ої ранку до 4-ої по полудні. Інші дні і години за домовленням.

УІА — це власність...

(Закінчення зі стор. 1)

УІА, президент його Володимир Баранецький, віцепрезидент Лідія Савойка і касир Мирон Гнатейко, щоб повідомити українську громаду, що цей так добре відомий усім будинок, з якого усі незвичайно горді, потребує тепер загальної допомоги. 44 роки — це довга проміжність часу, а 20 років без щорічної допомоги на втримання цілого будинку в доброму стані, зробили велику некорисну зміну у всіх приміщеннях. Тому недавно вибрана Президія УІА в особах представників, що сидять з нами в редакції щоденника, виробляє тепер пляни програм на майбутнє, але найважливішим її пляном є конечна віднова дому. В тій цілі вони розпочинають велику кампанію придбання фондів і надіються, що наші інформації пригадають українсько-американській громаді, який важливий є цей будинок для нашої України, а особливо тепер, коли незалежна Україна потребує саме в метрополії світу репрезентаційного приміщення для дипломатичних та культурних зустрічей. Немає сумніву, що цей будинок може стати вже дуже скоро трибуною для наших дипломатів і це було б у дусі побажань В. Джуса, що завжди мріяв про те, щоб саме в ньому було приміщене перше представництво вільної України.

Бажанням теперішньої Управи є, щоб цей будинок став ще кращий, як був він колись, коли його купили, дарма, що від того часу зроблено два більші ремонти. Але з уваги на його стиль та розташування він став історичною пам'яткою міста Ню Йорку і тим самим вимагає окремої уваги при віднові.

Тому інформують представники Управи УІА, зроблено вже плян віднови під наглядом компетентних архітектів та на підставі цих дуже фахових плянів і оцінок, віднова будинку має коштувати понад півмільйона долярів. Направки, як і віднова, тепер стали конечністю, без якої дальше існування УІА не є можливе.

Це і стало причиною, що створено окремий комітет для збірки фондів, в якому рушійною силою є Володимир Назаревич, колишній президент, а інші члени Управи до цього включаються.

Акція іде у сторону членів УІА, яких однак не є тепер подостатком, тому рівночасно плянується придбання молодшого членства. Далі комітет буде звертатися до українців в цілій Північній Америці, до американських фундацій.

Це однак збирання фондів мусить іти впарі із дальшою діяльністю УІА у формі імпрез, наукових конференцій, музичних концертів, мистецьких виставок та усіх інших зустрічей, які можуть зробити цю будівлю власністю цілої української спільноти.

„В Україні є багато гарних замків, які ми тепер маємо нагоду оглядати, але в Ню Йорку є один український замок і його мусимо зберегти!" — каже нам президент УІА на прощання, залишаючи число конта в „Самопомочі" в Ню Йорку, яке є 11678 — 00, з кличкою „Віднова УІА".

Відбувся...

(Закінчення зі стор. 1)

склад нової Комісії зв'язку на чергову каденцію, яку обрано одноголосно. До неї увійшли: В. Маркусь — голова, М. Пап і О. Данко — містоголови, В. Копинець-секретар, М. Копинець — фінансовий референт, Зірка Ґренджа-Донська Данилюк Й. Сірка, О. Палаташ, О. Бабиченко — члени. До Контрольної комісії увійшли: І. Фізер — голова, Ю. Химинець, Ю. Костюк — члени.

Вечером 28-го вересня відбулася зустріч учасників у гостинному домі Ю. і Л. Костюків, де висвітлено відеофільм з сесії Верховної Ради України 24-го серпня 1991 року, коли проголошено незалежність.

Наступного дня в місцевій церкві св. Володимира Літургію служили священики закарпатського походження о.д-р Ю. Кубіній та о. В. Штелень. Спільним обідом на оселі „Верховина" закрито з'їзд, в час якого звернувся із словом привіту до учасників голова УБСоюзу І. Олексин. Так само прийнято звернення від з'їзду до населення Закарпаття та схвалено практичні ухвали й пропозиції, що увійдуть до резолюцій. В час з'їзду відбулася виставка сучасної преси та меморабілій із Закарпаття. Многолітствієм для присутніх соленізантів **закінчено цей успішний регіональний з'їзд.**

У безмежному горю і жалю повідомляю приятелів та знайомих, що 16-го вересня в наслідок мотоциклевого випадку з волі Бога відійшов у вічність мій найдорожчий і незаступимий чоловік

бл. п. архітект

ЮРІЙ КУРИЛЕНКО

народжений 27-го вересня 1920 року на Україні.

Величаві похорони з участю трьох священиків: о. мітрата Ст. Голутяка, о. монс. П. Леськова і пароха церкви св. Володимира о. Лімонченка відбулися 23-го вересня з церкви св. Володимира на цвинтар Forest Lawn — Glendale, Ca.

У глибокій печалі залишені:
ЛЕСЯ — дружина
ІРИНА СТЕФАНІВСЬКА — сестра з ріднею у Львові
д-р ВСЕВОЛОД і д-р НАДІЯ СОРОКІВСЬКІ — кузини
д-р АНДРІЙ СОРОКІВСЬКИЙ — похресник
та ближча і дальша родина в Америці і на Україні, як рівнож велика українська громада Лос Анджелесу, для якої він посвятив багато праці.

Православна церква св. Володимара і Дім для старших громадян залишаться вічною пам'яткою і його даром для громади.

Не діждавшись сповнення його мрій побачити вільну Україну, він спочив навіки. Нехай американська земля буде йому легкою а пам'ять по ньому вічна!

Всім жертводавцям, які замість квітів зложили пожертви для Дітей Чорнобиля велике спасибі.

Ділимося сумною вісткою, що 12-го серпня 1991 р. відійшла у вічність на 89-му році свого трудолюбивого життя

наша найдорожча

МАМА, БАБЦЯ і ПРАБАБЦЯ

бл. п.

АННА КУЛЯС

ПОХОРОН відбувся в четвер, 15-го серпня 1991 р. з української католицької церкви свв. Володимира й Ольги в Чикаґо, Ілл. Похована на цвинтарі св. Миколая в Чикаґо, Іллінойс.

В глибокому смутку:
сини —
ОСТАП з дружиною ЯКОБИНОЮ і дітьми
ЮЛІЯН з дружиною ЛІЗОЮ і дітьми
ЯРОСЛАВ з дружиною МАРІЄЮ і дітьми
МИРОН з дружиною ЛІЛЕЮ
дочка — САВІРА ДАНИЛИШИН з дітьми
сестри — ЗОФІЯ і ЮСТИНА в Україні
та ближча і дальша родина в Америці й Україні

Пожертви зложені на тризні родиною та приятелями розділено на слідуючі потреби:

Будівельний фонд церкви свв. Володимира й Ольги	$1,075.00
Парафія свв. Володимира й Ольги	250.00
Спілка Української Молоді (СУМ)	500.00
Комітет Дітям Чорнобиля	300.00
Разом	$2,125.00

Всім приятелям та жертводавцям родина складає щиру подяку.

В пам'ять нашого дорогого приятеля

св. п. д-ра Романа Миколаєвича

складаємо СТО ДОЛЯРІВ на УКРАЇНСЬКИЙ ГАРВАРДСЬКИЙ ПРОЄКТ.

Д-р Роман і мґр Ольга МОРОЗИ

Ділимося сумною вісткою з приятелями та знайомими, що 8-го вересня 1991 року, з волі Всевишнього, відійшла у вічність на 90-му році життя

наша найдорожча

МАМА, СЕСТРА, БАБЦЯ і ТЕЩА

бл. п.

Антонія Лукомська

з дому Ґрубська

Похорон відбувся 11-го вересня 1991 року в катедрі св. о. Миколая, а опісля на українському католицькому цвинтарі в Чикаґо, Ілл.

У глибокому смутку залишились:
донька — ВІРА РОГОВСЬКА з мужем БОГДАНОМ і сином ЯРОПОЛКОМ.
брат — ОМЕЛЯН ҐРУБСЬКИЙ
синова — ЛЮБОМИРА ЛУКОМСЬКА та ближча і дальша родина в Канаді, Україні і Польщі.

П О Д Я К А

Цією дорогою в імені родини складаю найсердечнішу подяку Преосвященному Владиці Іннокентієві ЧСВВ, о. Евгенові Поповичеві, о. крилошаниновi Левові Білосові і о. д-рові Йосифові Газуді за похоронні відправи, молитви і сердечні вислови співчуття.

Рівночасно дякую Степанові Дацкові і о. дияконові Михайлові Городиському за співи при відправах.

Також щира подяка хорові „Славута" і диригентові проф. Юрієві Яримовичеві за мистецьке відспівання Панахиди.

Сердечно дякую Вірі Зельвак котра з рамени Товариства Української Учительської Громади попрощала покійну споминами і теплими словами.

Рівнож дуже дякую Марії Гарасовській-Дачишин за зворушливі пращальні слова.

Щиро дякую всім що несли домовину на місце вічного спочинку і тим, що зложили квіти на свіжу могилу покійної.

Висловлюю найсердечнішу подяку всім друзям і приятелям за участь в похоронах, за щирі вислови співчуття, молитви і пожертви на Служби Божі та за щедрі датки на добродійні цілі.

Належне признання даю похоронному заведнню Музики за взірцеве переведення похорону.

В пам'ять покійної вплинули наступні пожертви:

НА СЛУЖБИ БОЖІ: Хор „Славута", Вірджінія Ловсон, Веслава Слипінська, Наталія Балицька, Михайлина Городиська, Стефанія Войнаровська, Анна і Микола Лугові, Омелян Ґрубський, Ярослав Гуменюк, Люба і Мирослав Роговські, родина Плішки, Ірена і Микола Губчак, Анна і Михайло Марчук, Меланія Семків, Іванна Городиська, Ірена і Борис Мрищук.

Разом — 165.00 дол.

НА ДОБРОДІЙНІ ЦІЛІ:
150.00 дол. — мґр Олеся і Ярослав Чехут;
по 100.00 дол. — проф. д-р Ярослав і Богданна Комаринські, Марія і Бронислав Іванів;
75.00 дол. — Марта і Осип Стрілецькі;
по 50.00 дол. — д-р Ярослав і Надя Заліпські, Ірена і Марта Стасина, мґр Омелян Ґрубський, Ярослав Гуменюк, Світляна і Володимир Кусик, Анна і Григорій Яцина, Вірджінія Лавсон;
по 30.00 дол. — Марія і Борис Боднарук, Орися і Роман Андрушко;
по 25.00 дол. — Т-во Українська Учительська Громада, проф. Леонтина Боднарук;
по 20.00 дол. — мґр Віра Іваницька, Іванна і Клем Лагоди, Люба Білинська, Антоній Ґайзел, Емма і Марта Климкович, інж. Володимир і Олена Климків, Ольга Клим, Міра і Любомир Ганкевич, Люба і Христя Швець, Орися Вітковська, Орися Свачій;
по 15.00 дол. — Любомира Шеремета, д-р Петро і Віра Вигінні, Марія і Петро Харкаві, інж. Микола і Вероніка Чемеринські;
по 10.00 дол. — д-р Анастасій і Іванна Ґорчинські, мґр Орест і Сузанна Казанівські, Ольга і Микола Крихтяк, Анна Білинська, д-р Богдан і Орися Ткачук, Ольга і Микола Тихий, Галина Сіра, Анна і Андрій Домши, Ірена Семкович, Софія Кульчицька, Юліян Юринець, Юліян Чорній, один невідомий жертводавець;
5.00 дол. — Ірена Крайник.

Разом — 1,300.00 дол.

Повищі датки розділено як слідуюче:
400.00 дол. — Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля;
300.00 дол. — Т-во Української Мови — на книжки в Україну;
300.00 дол. — Католицький Семінар св. Духа в Оттаві, Канада;
300.000 дол. — Т-во Рідна Школа в Чикаґо, Ілл.

Ще раз складаю всім подяку за пам'ять і молитви за душу покійної.

Нехай Всевишній винагородить вас всіх своїми обильними ласками.

донька — ВІРА РОГОВСЬКА

В СУБОТУ, 5-ГО ЖОВТНЯ, в Індонезії сталася велика летунська катастрофа, в якій загинули 132 особи. Воєнний транспортовий літак С — 130 „Геркулес" індонезійських збройних сил, на якому летіли вояки, що брали участь у святкуванні Дня армії, впав на землю через пару годин після злету з летовища в Джакарті.

„Гроно" заполонило молодь

Ансамбль рок-музики „Гроно" вважається на Україні найпопулярнішим. Його керівник — Тарас Петриненко, син славної співачки Діяни Петриненко, людина багатогранних здібностей: композитор, поет і співак, який ділиться щедро своєю багатою душею із слухачами. Якщо був би прилад вимірювати силу експресії, ширину розмаху душі, — то, цілком імовірно, Тарас був би першуном. Його „Гроно" має місію вливати свіжий український дух в молодь діяспори. Слово „гроно" вже зобов'язує. Це об'єднання, скупчення. Гроно винограду — символ єднання. Це неначе продовження славних традицій „П'ятірного грона" неоклясиків... Отже, знайомтеся: Тетяна Горобець, права рука Тараса — спів; Ігор Шабльовський — гітара, спів; Олексій Керекеша — спів, клявішні інструменти; Андрій Солоденко — клявішні, спів; Сергій Коломиєць — барабани. Ось ця віточка винограду — „Гроно" їздить по світі і збагачує душі. Слава про „Гроно" долетіла й до Чикаґо. Молодь заметушилась. Два молоді підприємці — Василь Мирутенко з дружиною Наталею і Василь Деркач з дружиною Олею підібрали собі ще кілька молодих і взялися конкретно за діло: вони стали спонсорами та опікунами „Грона" в запросинах до Чикаґо.

На передмісті Чикаґо є велика „корчма" у вигляді Ноєвого ковчега, що зветься „Спрагла акула". Славна вона своєю рок-музикою і тим, що з'їжджається туди молодь з усіх кінців.

Ось у цій „Акулі" наші кмітливі підприємці організували концерт „Грона". До великого успіху концерту спричинилися два фактори: перше те, що організували його молоді та що спритна Наталя Мирутенко провела знамениту, прямо фахову рекляму; а друге те, що концерт був саме в цій славній „Акулі". Сталося чудо: у будний, робочий день у понеділок з'явилося понад три сотні української молоді! Було шумно і гамірно, зустрічалися друзі, що багато років не бачилися. Танцювали, співали — рок їх заманив. Були, звичайно, й старші, але в той вечір всі були „молоді". Один 90-літній „молодик" з радістю сказав: „Тепер я спокійний: Україна має все те, що й інші. Україна має рок!"

Одначе цілком покорюють — молодих, старих, нарікайлів-тюхтіїв — такі пісні як „Чорнобильська зона", „Пісня про пісню", „Молитва" і вершина всього „Україно, Україно". Перед виконанням цієї пісні роздають свічки, засвічують їх, і в такт пісні народ хитається з ними. Коли співають „Україно, Україно, після далечі доріг, вірне серце твого сина я кладу тобі до ніг", і море свічок хитається і всі підспівують, то, здається, немає живої людини (навіть тюхтія), щоб у неї в грудях не затріпотав метелик крильцями. Напевно немає!

Картина того моря молоді, незабутнє враження побаченого й почутого, примушує ще й ще раз повторити, що Тарас Петриненко не звичайний чоловік. Радо хочеться повторити за Дмитром Павличком, що „Тарас Петриненко — явище клясичне, це співак патріотичних болінь і широкого розмаху, кожна його пісня — сторінка в історії українського народу." Адже він навіть „перепачковує" Шевченка молоді через рок, компонує рок-музику на слова Шевченка. Незважаючи на застереження деяких „критиків", цей засіб дуже вдалий: як гора не йде до Магомеда, то Магомед іде до гори! Ось чому „Гроно" так заполонило молодь. Воно будить нас тут за „Великою калюжею" і тим неначе реваншується нашій славній Капелі бандуристів, що недавно повернулася з тріюмфальної подорожі по Україні, також пробуджуючи наших братів там. Це славне, зворушливе духовне єднання! Проте та іскра, що сколихнула Чикаґо, на тому не стала. Ті самі молоді професіоналісти — два Василі, захоплені успіхом і чаром пісні, допомогли Чикаґському УККА спонсорувати „Гроно" на традиційні „Українські дні", що відбуваються тут щороку. Насамперед молоді постаралися, що „Гроно" було півгодини на телевізії. А виступ „Грона" надворі, ввечорі, робив ще сильніше враження. Народу хмара, свічок хмара. Спів „Україно, Україно" примушував людей покинути всі розваги й заняття. Все завмерло. Перший раз за всі часи цього фестивалю все посунуло до сцени. Всі брали участь душею... Так! Сталося чудо!

Як не радіти нам, як не дякувати „гронівцям", як не вітати з успіхом, насамперед нашу молодь. А два Василі з родинами напевно мають блаженне почуття від доброго діла: „своє вірне серце також кладуть Україні до ніг". З цього можна виснувати, що наша молодь добра, тільки треба говорити з нею їхньою мовою.

Ось бачите, дорогий Тарасе, дорогі „гронівці", що ви робите!. Ви своїми серцями розпалюєте тисячі сердець!

Дм. Грушецький

У серпні минає 9 років, як Глава Української Католицької Церкви кардинал І. Мирослав Любачівський посвятив у Люрді наш Святоуспенський Храм. Це був підйом релігійно-національного духа у цілій українській діяспорі, це був наш ріст і розквіт Української Червоної Калини у Королівстві Марійських прощ на земному ґльобі.

Цього року аж до серпня ми в Люрді не мали наших паломників, бо впала так звана „залізна заслона" і наші люди численно поїхали на любу Україну. Я, як душпастир для українців в Люрді, замість вітати та приймати наших паломників, як це було передніми роками, отримував все більше листів, бо духовний зв'язок стає щораз сильніший із усіма прихильниками Люрдської Святої Пані.

В половині серпня приїхали до Люрду наші паломники з Північної Франції, були тиждень часу, щойно вони від'їхали, приїхали паломники з Англії під проводом Преосвященого Кир Михаїла Кучм'яка, а капеляном був всечесн. о. Лещишин. Більшість паломників з Англії - то колишні дивізійники, які спорядили гарну мармурову плиту, прикріпивши її на вході до нашої церкви. На плиті є вирізьблений напис:

„Вічна слава і пам'ять полеглим воїнам за віру Христову і волю України". В неділю, 18-го серпня, Владика Кир Михаїл, о. Лещишин, о. В. Прийма та о. проф. Гайдуківський в присутності делеґатів з 9 країн посвятили Пропам'ятну Вояцьку плиту. Крім напису в мові українській, є також напис у мові французькій. Від себе я лиш можу поґратулювати ініціяторам та під цією ґранітною плитою підписати:

Хай же ця ґранітна плита славним воїнам-борцям, кров'ю і сльозами злита, духом святості сповита — голосно говорить нам — про Боже благословення полеглим у боротьбі: в надії на воскресіння, життя вічне і спасіння — у небесній вітчизні!

Паломники з Англії відлетіли з Люрду в п'ятницю, 23-го серпня, запевняючи нас, що наступного року приїдуть знову, щоб помолитись за побратимів зброї, що своє життя віддали за свій рідний край та за Віру Христову.

Вечером цього дня я мав приємність бути присутнім на виступі української танцювальної групи студентів медицини зі Львова, під назвою „Горицвіт". І дійсно, „Горицвіт" горів, палахтів, розквітав під звуки їхньої оркестри та оплесків великої публіки, під відкритим небом чудодійного Люрду.

Після виступу, що тривав три години, мене обступили молоденькі хлопці та дівчата та розпитували про чудодійний Люрд. Ми стали відразу приятелями, кожну вісточку про Появи Матері Божої в Люрді, вони слухали із запертим віддихом, великим подивом та вдячністю. На відході питаю: „Чи ви є охрещені, чи ви знаєте „Отче наш" і „Богородице Діво"? Де б ви не були і куди б не їхали, відмовляйте собі, хоч тричі на день, „Богородице Діво". Питаю, чи сподобалась їм Франція. Відповідь: „Щодня лиш м'ясо та м'ясо, хоч би раз вареників, борщу, капусти". Чи маєте у Львові що їсти? „Та так, маємо і не маємо, але, Слава Богу, працюємо, вчимось та що року їдемо в світ, несучи українську культуру".

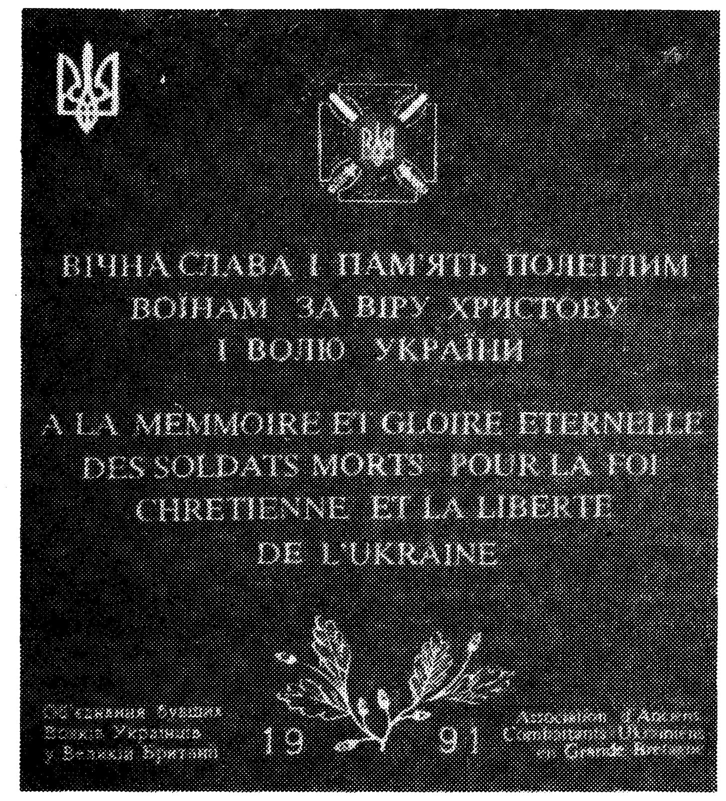
На другий день ранкове сонце принесло нам радісну вістку, що в Києві проголошено Українську Самостійну Державу. До повноти радости — заїжджає на церковне подвір'я „таксі", а з авта виходить український монах-василіянин Августин Діткун, що прилетів літаком, рейсом Київ-Париж-Люрд. Невимовна радість, зворушення і щастя витискають з очей гарячі сльози. Йдемо до нашої церкви, клякаємо на коліна, відтак до джерела ласк — до чудодійної Ґроти-Печери, подякувати Цариці Миру за всі ці гарні новини. Мені насувається гадака про живе Боже Слово, що не знає ані границі, ані заборони. Грими Боже Слово, по світі цілому, із Люрдської Ґроти — святої скали! Загуркоти громом над Києвом, Львовом, про вічне спасіння людям говори!

Повернувшись до хати, застаю купу листів. Першим відкриваю лист з України: пише всеч. о. Ігор-Ілля Онишкевич. В скороченні наводжу його прохання: „В газеті „Християнський Голос" прочитав Ваші роздуми і дізнався про Український Люрд, про нашу церкву. Ми в Києві не маємо жодного Божого Храму. Наша греко-католицька громада молиться в дощ і на морозі під відкритим небом. Віримо, що Господь Бог вислухає наші молитви і в новому Тисячолітті нашої дороги за Христом будемо свобідні. Потішаю Вас в Люрді лишень своїм листом, бо на якусь пожертву я не спроможний. Буду Вас просити літературу про Люрдську Матір Божу, передайте нам води з чудодійної ґроти! Наша громада буде за Вас молитись, будемо Вам вдячні. Вірю, що не все будемо так бідувати, прийде Божа Правда і в нашу Україну. Тоді ми зі своїми дарама навідуємося в місійну Українську Станицю в Люрді! Буде Ваша ласка, пам'ятайте про нас, пишіть нам. о. Ігор-Ілля.

Подібних листів українська станиця в Люрді має багато: маю шану моїм приятелям щиро подякувати за таке велике довір'я до Люрдської Пані. Слава Отцеві і Сину і Святому Духу-Богу! Християнська Україна розпростре свобідні крила, а ми, помолившись Богу, йдім за Христом нога в ногу. В Христі наша творча сила, що тьму кромішню просвітила — вірою святої Ольги і князя Володимира!

О. Николай Василь Прийма

Новини з чудодійного Люрду

Пропам'ятна таблиця, прикріплена в каплиці української католицької Святоуспенської церкви в Люрді.

Так виглядає капличка. Пропам'ятну таблицю прикріплено під іконою Успення Присвятої Богородиці. Вівтар і свічники в гуцульському стилі — праця мистця Романа Яримовича.

ПОПРАВКА

В статті п.з. „Треба бути осторожним із данайцями" („Свобода" з 26-го вересня цього року) слід внести поправку: „час на ревалюацію тих настанов". — Ред.